

Izhaja:

10., 20. in 30. dan vsakega meseca.

Dopisi naj se izvolijo frankovati.

Rokopisi se ne vračajo.

Za inserate se plačuje po 10 kr. od garmond-vrste za vsakokrat.

MIR.

Vsakemu svoje! — Slovenci! Ne udajmo se!

Velja:

za celo leto za bolj premožne 2 goldinarja; za manj premožne rodoljube pa 1 gld. 50 kr.

Denar naj se pošilja pod napisom:

Upravništvu „Mira“ v Celovcu.

Leto XII.

V Celovcu, 20. velikega srpana 1893.

Štev. 23.

Šolske razmere v Velikovcu.

Nemško-liberalni listi delajo grozen krik in vrišč zavoljo slovenske šole, katero misli v Velikovcu ustanoviti slavna družba sv. Cirila in Metoda, ter naganjajo Velikovčane na vse grlo, naj to šolo zabranijo, ako le mogoče, pred vsem naj vzamejo stariše v strah, da si ne bodo upali, svoje otroke poslati v slovensko šolo. Toda to strahovanje bo le v mestu kak uspeh imelo, okoličani se menda Velikovških strahov ne bodo zbalili ter bodo otroke pošiljali v šolo, ki bo pametno uravnana, namreč da bo glavni pouk v slovenskem jeziku, katerega otroci zastopijo, zraven se bo pa tudi nemščina pridno učila. Slovenska šola bo pa tudi verska, ker jo bodo vodile nune iz Maribora, ki se imenujejo šolske sestre, ker se le s šolami pečajo. Seveda bode slavno vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda ob pravem času vse ukrenilo, česar treba, da si smejo Mariborske šolske sestre ustanoviti svojo podružnico v Velikovcu. Te nune so že davno na dobrem glasu kot izvrstne učiteljice. Stariši bodo veseli, da se njih otroci lepo v krščanskem duhu izrežajo in poučujejo, da postanejo iz njih kedaj pošteni ljudje. Otroci se bodo v tej šoli pa tudi več naučili, kakor do zdaj, ker se jim bodo nauki razlagali v materni, slovenski besedi, katero zastopijo. Zato upamo, da Velikovški nemškutarji in liberalci ne bodo veliko starišev iz okolice ostrašili, temveč da bodo kmetje iz okolice z veseljem poslužili se šole, katero jim zastopnj pripravi družba sv. Cirila in Metoda, da bodo rešeni šolskih plačil, katere so zdaj imeli. Kedar se pa čez en par let pokaže, da je slovenska šola dobra, in da se otroci v njej naučijo ne le šolskih naukov, ampak tudi lepega in krščanskega življenja, potem smo preverjeni, da bodo tudi mestni Slovenci svoje otroke rajši v slovensko šolo pošiljali. Da bi Velikovško županstvo ali višje šolske oblasti zamogle slovensko šolo zabraniti, pred tem nemamo nobenega straha, saj nema za to nobene postavne pravice. Če je nemškemu šulferajnu dovoljeno, da ustanovlja šole za tuje otroke, toliko menj se more naši šolski družbi braniti, da dela šole za domače, slovenske otroke. Sicer pa državna šolska postava z dné 14. vel. travna 1869 in z dné 2. vel. travna 1883 jasno pové, da je in pod kterimi pogoji da je dovoljeno, ustanovljati privatne

ali zasebne šole. §. 70 se namreč glasi: „Ustanova zasebnih šol, v katere se sprejemajo za šolo godni otroci, in takih zavodov, kjer dobivajo tudi hrano in stanovanje, se dovoljuje pod sledečimi pogoji:

1. Šolski voditelji in učitelji morajo izkazati, da imajo tiste zmožnosti, ki se tirjajo od učiteljev javnih šol enake vrste. Izjeme sme dovoliti učni minister, ako dotični učitelj svojo sposobnost na drug način zadostno dokaže.

2. Moralno (npravno) obnašanje šolskih voditeljev mora biti brez madeža.

3. Učni načrt mora biti vsaj toliko obsežen, kakor pri javnih šolah.

4. Skrbeti je za to, da zdravje otrok ni v nevarnosti.

5. Vsaka prememba pri učiteljstvu šole, vsaka prememba učnega načrta ali pa šolskih prostorov mora se prej šolski oblasti naznaniti.

Za odpretje take šole treba je dovoljenja deželne šolske oblasti, ki se pa ne sme odreči, ako se je zgoraj naštetim pogojem od 1. do 4. zadostilo.“

Odbor družbe sv. Cirila in Metoda pozna postave, zato se ni bati, da bi ne vedel zadostiti zgoraj naštetim pogojem. Mogoče je pač, da bojo nasprotniki slovenskih šol delali vse mogoče ovire in stvar zavleči skušali; toda na zadnje bodo morali vendar odjenjati, ker postava za nas govori. Če sme družba v Trstu imeti svojo šolo, zakaj bi je v Velikovcu ne smela?!

Velikovčani bi morali še le veseli biti te šole, ker njihovi šoli odvzame veliko težo. Velikovška šola ima v 5 razredih 420 učencev in učenk, od teh je 221, torej več ko polovica, slovenskih. Na vsak razred pride toraj od 80 do 90 otrok, to je pač preveliko število! Vsak, tudi če ni učitelj, mora spredvideti, da je lažje poučevati, kjer je malo otrok, težavno pa, kjer jih je veliko. Še večja pa je težava, kjer so nemški in slovenski otroci namešani, kakor je ravno v Velikovcu. Pouk je nemšk, torej ga slovenski otroci nič ne zastopijo. Včasih se mora pa učitelj vendar tudi s slovenskimi otroci pečati in jih izpraševati, in ker le s težo kaj spravi iz njih, zamudi veliko časa, ki je za nemške otroke zgubljen. Ko bi slovenski otroci iz šole izstopili in bi samo nemški v njej ostali, potem bi se tisti veliko bolj in hitreje učili, kakor zdaj, ne samo zavolj tega, ker bi jih bilo veliko menj in bi zamogel učitelj vsacega po več-

krat izpraševati, ampak tudi zavolj tega, ker bi jih slovenski otroci ne zadrževali in ne motili. Če namreč zdaj učitelj za nemške otroke govori, so slovenski nemirni, ker ga ne zastopijo, ako začne slovenske otroke izpraševati, so nemški nemirni, ker slišijo taka vprašanja, kar že davno znajo, jih tedaj ne zanima poslušati, kaj učitelj s Slovenci govori. Po pameti bi se tedaj Velikovčani le veselili morali, da se slovenska šola napravi, ker bo ta slovenske otroke iz okolice k sebi potegnila, nemški otroci pa bodo potem sami ostali in se ložje učili. Veseliti pa se morajo tudi še posebno Slovenci iz okolice, kajti prvič bodo rešeni vsaj nekoliko tistih plačil, ki so jih do zdaj za Velikovško šolo imeli, drugič pa dobijo dobro šolo, kakor smo že zgoraj povedali. Na Velikovški šoli se slovenski otroci še krščanskega nauka niso mogli pridno učiti. Ker je namreč šola nemška, mora katehet tudi krščanski nauk po nemško razlagati, tako da ga slovenski otroci ne razumejo; ako hoče pa slovensčino na pomoč poklicati, je spet druga težava, ker otroci po slovensko brati ne znajo, toraj tudi slovenskega katekizma ne morejo rabiti. Že 31. grudna 1885 je tačasni katehet in kanonik vč. g. Janez Volavčnik, sedaj župnik na Rudi, spisal obširno spomenico o težavah, ki ovirajo vspešno poučevanje krščanskega nauka na Velikovški ljudski šoli ter je okrajni šolski svet prosil za pomoč. Dokazal je, da je poučevanje v krščanskem nauku silno težavno, ker je nekaj otrok nemških, nekaj pa slovenskih. Poslednji ne razumejo nemške razlage, ako se jim pa v naglici, da se preveč časa ne potraji, ravno to po slovensko pove, treba bi bilo podpore učnih knjig, da bi se jim namreč naročilo, naj se doma učijo iz slovenskega katekizma in berejo zgodbe sv. pisma v slovenskem jeziku. To pa ni mogoče, ker otroci po slovensko še brati ne znajo. Zato bi bilo potrebno, da bi se slovenski otroci vsaj brati po slovensko naučili v šoli. Molitve in verske resnice slišijo otroci tudi doma in v cerkvi razlagati v slovenskem jeziku, torej bi se moral ta pouk tudi v šoli nadaljevati v tem jeziku, da bi se spolnil in ujemal, in bi bilo kaj uspeha pričakovati. Za ta namen pa je najprej potrebno, da znajo otroci po slovensko brati. — Nadalje se je katehet pritožil, da so šole prenapolnjene in da se sprejemajo v nje tudi tuji otroci, namreč ne samo iz bližnje okolice, am-

Družbe sv. Cirila in Metoda

redna VIII. velika skupščina dné 26. vel. srpana 1893 v Sežani na Krasu.

I.

I. Naša družba je dozdej obrvršavala svoje skupščine po raznih mestih in trgih naše mile domovine, a letos se je ozrla tudi na slovensko vas, hoteč tako zanetiti izvršeno idejo o slovenskem šolstvu tudi v nižjih slojih našega národa, kateri so bili doslej glavni in najbolj zanesljivi steber slovenskega preroda in iz kterih je našemu národu priklila tudi večina inteligencije, ktera se zdaj s hvaležnostjo bori za njegove pravice. Da je družbino vodstvo pravo zadelo izbravši največjo vas slovensko za skupščinsko slavnost, sijajno spričuje dan 26. mal. srpana. Rodoljubna Sežana na kršni zemlji Kraški svetkovala je takrat v istini národen praznik, kakor še ne poprej. Dokazala je pa tudi, da se zaveda svoje prednosti, ker je prva, največja in najlepša vas na Slovenskem. Osvetljila si je lice pred vsem slovenskim svetom in sme biti na to ponosna. Uprav njene žene, zbrane okrog domačega ognjišča — v svoji ženski podružnici sv. Cirila in Metoda — pokazale so svojim slovenskim sestram na okoli pot, ktera vodi naš národ k lepši bodočnosti. Kakor najslajše počiva v materinem naročju, tako se je tudi družba po burnih dnéh zatekla k materam slovenskim in je pri njih našla milo zavetje ter nov pogum za srečno izpeljavo izvršenih namer za duševni blagor naše mladeži.

Vodstveno vabilo dné 11. mal. srpana št. 2296 — objavljeno v naših časnikih — k skupščinski slavnosti v Sežano za dan 26. mal. srpana ni ostalo glas upijočega v puščavi. Naše razumništvo in priprosti národ sta se mu enodušno odzvala v dokaz, da pojmita preimenitno nalogo naše družbe, da jo hočeta ščititi tudi v bodoče.

Bela Ljubljana je že na predvečer sprejela dokaj skupščinarjev iz bratske Koroške in Štajerske. Jako umestno je bilo, da je prva Ljubljanska podružnica priredila na čast skupščinarjem na vrtu Hafnerjeve pivarne „zabavni večer“. Po 8. uri zbralo se je na tem s cesarskimi in národnimi zastavami ozaljšanem in bogato razsvetljenem vrtu mnogo stranskih in domačih družbenikov k prijateljskemu razvedrovanju. Slavna vojaška godba in pevsko društvo „Ljubljana“ sta z izbornimi komadi zadovoljila zbrano občinstvo. Družbini prvomestnik profesor Tomo Zupan, katerega ob prihodu občinstvo sprejme z živiočkici, pozdravi v prisrčnih besedah č. zastopnike, ki so prihitali od daleč, kakor tudi domače družbenike in druge goste, ki pri vsaki priložnosti skazujejo družbi svojo blagonaklonjenost.

II. Dné 26. mal. srpana krog 6. ure zjutraj zbirali so se skupščinarji ter izletniki na Ljubljanskem južnem kolodvoru, da pohité v Sežano. Znana potovalna pisarna Josip Pavlin-oja je priredila poseben vlak iz Ljubljane v Sežano tija in nazaj. Žal da takoj v Ljubljani ni zasedlo vlaka toliko udeležencev, kakor je bilo želeti; morda je temu kriva tista obligatna „megla“, ki je tudi tisto jutro zakrivala mesto in njega okolico; zato so bili izletniki veseli, da jih je hlapon v naglem diru pri-

vedel čez slavnoznani borovniški viadukt, koder jim je zginila megla izpred očíj in so se radovali prekrasnemu dnevu, ki ga je obetalo jasno nebo. Na vsaki postaji je vstopalo novih izletnikov tako, da se je vlak vendar dobro napolnil. A kaj je to? Vlak še dirja — in že nam nasproti doni mogočen strel topičev; saj še vendar nismo v Sežani! Sprevodnik kliče: Postojna! Da, vrla Postojna raduje se z nami vred ob spominu lanske tu obrvsene skupščine; pozdravlja nas, pozdravljamo jo mi zopet — do bodočega svidenja. Istotako odmeva mogočni strel čez kršnato plan, ko se bliža naš vlak Šent Petru in Divači. Tu se nam je pridružilo mnogo izletnikov iz bratske nam Istre. Še nekoliko minut — in vlak se ustavi na kolodvoru Sežanskem. Malo prej po 9. uri dospeli so semkaj z jutranjim brzovlakom dragi bratje z goriške in tržaške strani. Postojnske godbe ubrani glasovi zadoné jim v pozdrav. Ko se poležejo viharni „živiočkici“, stopi pred došle skupščinarje odbornica gospodična Maša Dolenčeva ter v imenu Sežanske ženske podružnice spregovori približno tako-le:

„Bratje častiti in mile nam sestre!

Bog Vas sprejmi, stopivše na naše zemlje tla! Sprejmite zagotovila naših hvaležnih in udanih src za današnji poset vsi Vi, po kterih žilah se pretaka ona rudeča kri žarne ljubezni, ki nas spaja in veže v eno telo.

Sini in hčere velike, da sila velike majke Slave, ki jej solnce nikdar ne zahaja!

Prišli ste k svojim. Sprejmite pozdrav, ljub pozdrav svojih, ki živimo za ravno iste ideale in se neustrašeno bojujemo za vero in dom in mili

nam je poslal 90 gld. — Društvo učiteljev v Kamniškem okraju je pristopilo družbi kot pokrovitelj, doplačalo je namreč 66 gld. k lani v ta namen poslanim 34 gld. — Šišenska podružnica nam je izročila kronin dar 130 kron kot dohodek veselice na Kozlerjevem vrtu. — Uredništvo „Mira“ nam je izročilo 115 kron, izkazanih v 15.—19. št. (Vsega vkup je dosedaj nabral „Mir“ 365 kron!) — Uredništvo „Primorskega lista“ nam je poslalo 33 gld., nabranih za našo družbo in v listu izkazanih. — V Trnovem in Ilirski Bistrici so darovali prve krone: vč. g. dekan J. Vesel, čč. gg. Možina, Ferjančič, Rudolf, Bile, gospa Ivana Velenčič, R. Kovač, Tomšič, M. Hodnik, Josipina Kranjec, Josip. Tomšič, Ličan, Samsa, Barbier, nadučitelj Zarnik, učiteljica Bizjak, Terezija Benigar, Fr. Valenčič, Fr. Benigar, Stibel, Trnovski, H. Perkan, Zagorje, Fischer po 1 krono, g. Marija Suovan, učiteljica, Prosen in drugi neimenovani po kroni, Brinškova hiša 2 kroni 20 vin., g. Bachman 4 krone; vsega vkup 45 kron, ktere je nabrala in družbi poslala g. Franjica Brinšek.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Slovenci in Slovenke! Darujmo prvo krono, ki nam v roke pride, družbi sv. Cirila in Metoda!

Iz Gornjega Kašlja. (Zoper škodo po toči.) Z velikim veseljem bral sem uvodni članek v „Miru“ št. 21. V temu članku opisujete namreč, kako toča napravlja vsako leto neizmerno škodo našemu ubogemu kmetu in kako da bi se dalo temu priti vsaj deloma v okom, in sicer na način, da bi se napravila v ta namen „Slovenska zavarovalnica zoper škodo po toči“. Stvar je vsekako vredna premisleka. Predno se pa kaj takega napravi, potreba bode v prvi vrsti denarja, poleg tega pa tudi dobre volje rodoljubov po deželi, posebno med častito duhovščino, katerim bi bila volja pomagati trpečemu bratu. Kako dobiti denarja za začetek, kateri bode — ako se stvar uresniči — gotovo precej težak, ker nadejati se je vsestranskega nasprotovanja, posebno še od strani židovskih zavarovalnic, ktere zavarujejo proti škodi po toči, a tako, da imajo edino le zavarovalnice dobiček. Kajti izgubile bi na ta način precej slovenskega denarja. Za začetek je potreba najprej poštenih slovenskih mož, kateri bi iz dobre volje brez dobička v začetku hoteli storiti najpotrebnejše korake, da bi se dobilo postavno dovoljenje od strani vlade. Vodstvo družbe bi moralo biti osnovano na katoliško-narodni podlagi. Denarno zalogo za začetek napraviti bi se dalo najlaglje iz malih deležev na primer 50 in 100 gld., ktere bi vplačali posamezni rodoljubi. Uravnati bi se pa moralo — razume se — tako, da bi omenjeni deležniki dobivali vsaj postavne obresti, kar bi se dalo prav lahko doseči, ker bi ne stalo uradniško osebje mnogo, agenti pa še celo nič ne. Ko bi bilo tako nabranega nekaj denarja, začela bi družba delovati. Nastaviti bi se pa morala zelo nizka plačila (premijske). Plačila bi se morala odmeriti za vsako vrsto pridelkov posebej, ter plačevati škodo točno in pošteno! Zavarovalne zastope imeti bi morala družba po vseh slovenskih pokrajinah v osebah čč. gg. župnikov ali od njih priporočenih osebah. S tem ustanovilo bi se novo denarno podjetje ter otelo tako mnogo slovenskega denarja židovskim žepom. Silno je želeto, da bi ne ostale to le prazne besede, temuč da bi v srcih slovenskih mož dobile te besede prijazen odmev. K temu daj Bog svoj blagoslov!

Iz Maribora. (Pevska slavnost.) Slovensko pevsko društvo, ki ima svoj sedež v Ptujem na Štajerskem, odločilo se je letos, napraviti veliko pevsko slavnost v Mariboru. Ko so nemško-liberalni lističi v Mariboru, Celju in Gradcu to zvedeli, začelo se je običajno (navadno) hujskanje in ščuvanje. Hoteli so Mariborčane nadražiti, da bi slovenskim gostom bivanje v Mariboru ogenili. Toda Mariborski Nemci so mirni ljudje, se ne zmenijo za tako ščuvanje in se ne dajo zapeljati v pobalinstva. Tako se je slavnost izvršila brez vse zapreke. Dne 6. t. m. o pol devetih dopoldne pripeljal je poseben vlak okoli 400 gostov iz Ljubljane, med njimi je bilo pevsko društvo „Slavec“ in več drugih pevcev. Ob desetih je bila Božja služba, pri kateri so slovenski pevci in pevke prav lepo peli. Ob enajstih je bilo zborovanje in volitev odbora. Med tem so došli drugi gostje iz Koroške, Štajerske, Kranjske, Primorske, Hrvaške, iz Gradca, Dunaja itd. Vrt pri Gambriinu se je kmalu z gosti napolnil. Popoldne o petih se je začelo petje pod vodstvom g. Gerbiča, vmes pa je sviral Ptujška godba. Nastopilo je 200 pevcev in 70 pevk. Petje je bilo krasno in veličastno, kar so priznavali vsi gostje, katerih se je sčasoma do 1500 nabralo. Došlo je mnogo pozdravlajočih brzojavk. Na noč je mladina še plesati začela. Vsa slavnost se je vršila v najlepšem redu, Slovenci so pokazali, da se znajo dostojno obnašati, nobenemu Mariborskemu Nemcu se ni las skrivil, in vendar so nemški listi poprej tak hrup gnali, kakor bi imeli sami Turki ali pa Culukafri v Maribor priti.

Vsak, kdor se je te slavnosti udeležil, jo bo še dolgo v lepem spominu ohranil. Slovenci pa smemo ponosni biti na svoje pesmi in svoje pevce.

Politični pregled.

Nek ameriški list poroča, da bodo sv. Oče papež v kratkem razposlal okrožnico na vse krščanske vlade, v kateri bodo razlagali nektore nauke o veri, o družbinskem življenju in o postavodaji. Okrožno pismo bojda pravi: Premoženje je sveto in nedotakljivo. Ubogi pa imajo pravico, od bogatinov pomoči tirjati. Ta pomoč pa ne leži samo v miloščini, ampak bogati morajo revnim delo in zaslužek dajati. Socijalno vprašanje se dá rešiti le na podlagi krščanstva, vera je edini in prvi steber družbinskega reda. Da delavci kar kupoma ustavljajo delo, to ni dobro. Določiti je treba plače za delavce in sicer tako, da morejo izhajati, pa tudi to, koliko ur na dan naj delajo. Ženske in otroci se s težkim delom ne smejo preobložiti, posebno po noči ne. To so glavne misli okrožnice, ako je ameriški list prav poučen. Vsak mora priznati, da so to modri nauki; naj bi se vlade le ravnale po njih! — K našim vojaškim vajam pride tudi nemški cesar. — Državni zbor se bojda snide 22. t. m. — V Lipnici je bil spet Morre izvoljen za državnega poslanca. On je rojen Korošec, dober človek, pa strasten Nemec. — Vodstvo vojnega ministerstva je izročeno fzm. baronu Merklu. — Na Češkem je velika nevolja med ljudstvom, ker je cesarski namestnik grof Thun v Pragi pustil odstraniti češke napise na ulicah. On pravi, ker je v Pragi tudi nekaj Nemcev, da morajo napisati biti češki in nemški. Mi to že potrdimo; pa čudno se nam zdi, da člen 19. le takrat velja, kedar je Nemcem v korist, če se pa Slovani nanj sklicujejo, ne velja nič. V Trstu, Gorici, Celju, Mariboru, Celovcu itd. je tudi veliko Slovencev, pa vendar nočejo napraviti tudi slovenskih napisov po ulicah. To je v resnici sitno za trde Slovence, ker oni si težko zapomnijo nemška ali laška imena ulic. Tudi v Brnu na Moravskem je veliko Čehov, pa nemški magistrat se ne zmeni za to, da bi se na nje oziral. Zakaj pa tukaj vlada ne poseže vmes? V Avstriji ne pride do miru, dokler ne bo veljala enaka pravica za vse. — Madjari so nedavno spet pokazali svojo omiko, ko so v Velikem Varadinu rumunskemu škofu Pavlu okna pobili. Razgrajali so tudi pred hišami drugih Rumuncev in lučali kamenje v nje. Vojaki so morali red napraviti. Madjare jezi, da so Rumunci začeli svoje pravice tirjati; s takimi surovimi napadi jih bodo pa še le bolj podkurili. Na Ogerskem so žalostne razmere, in tako, kakor je zdaj, ne pojde naprej. — Socijalno demokratskičen shod so napravili delavci v Zürichu v Švici. — Punt je v Argentini v južni Ameriki. Tam sploh nikoli ni miru. — Pruska vlada se bojda vendar le posvetuje, da bi dala Poljako m nekaj olajšav v šolskih zadevah, da bo tudi poljski jezik nekaj veljave zadobil. Bog daj!

Gospodarske stvari.

Kmetska beseda o lovskega zakonu. Ozmimo se nekoliko po svetu in vprašajmo povsod, vedno se nam odgovarja v besedah in časopisih, da blagostanje gine, širi se pa revščina in siromaštvo. In če vprašamo, odkod to, odgovarjajo nam višji stanovci: kmet je ubožal; nižji stanovci zopet javkajo: kmet nima denarja. Vse to neovrgljivo priča, kar se je že tisočkrat poudarjalo, da kmet je ona podlaga, na katero se zida vsa obstoječnost in blagostanje ljudstev.

Razume se samo ob sebi, da kdor stavi kakšno poslopje, skrbi najprej za trdna tla, krepko podlago. Enako bi morali za to poklicani najprej skrbeti, da se okrepi in ohrani čez vse potrebni kmetski stan, na katerega moč se navadno zanašajo vsikdar, najraje pa še, kedar treba naložiti novih bremen ali davkov. Dosledno bi bilo torej in pravično, ako bi mu po drugej strani preskrbeli potrebnih sredstev, branili ga nasilstev in krivic, naj leté nanje te od ktere koli strani. Žalibože pa je to spoznanje še le v povojih, iz katerih jo bode spravila morda še le britka sila, — splošna revščina!

Naj se nam ne očita preveč, ako rečemo, da je izdelovalec omenjenega načrta morda komaj prekoračil prag svoje hiše, — tako malo praktičnega zdi se nam, da ima oni načrt v sebi. Lovec in divjačina vse, kmet — nič! — Kam pridemo s tem, naj ne sodijo oni, ki svoje podplate malokdaj trgajo po trdem kamenju, ki nikoli ne skušajo kmetovega truda, skrbi in znoja, navrh pa še — preziranje, pravim, na to naj odgovarjajo in delujejo oni, ki s kmetom čutijo njega težave in ki jih skrbi tudi njega bodočnost!

Kam pridemo sedanji čas s kmetom, ako ne bo on pripravil dosti sadnega drevja? Gozdi se čedalje bolj bližajo svojemu koncu, poljedelstvo peša,

živinoreja hira, vinorejstvo pa naravnost — gine! Vse trdi, pomagajmo si s sadjerejo. Žalibog pa je res za to že skrajni čas, kajti mnogo imamo še krajev, kjer se sadjereja ne goji in koder se še le začinja gojiti, kedar bode še le dobiček donašala? Ker se to tako počasi godi, nima marsikteri kmet veselja si zarezati ali kupovati drevese, češ, kedar bom od tega jaz še le dobiček imel, stanejo me pa dosti.

Tako misli in govori že priprosti kmet, kaj pa poreče še oni, ki zve, da dandanes ima pri nas v Avstriji divjačina prosto pot in povsod zagovornikov zadosti; kmet naš ima sicer pravico sadje zarezati ali nikakor in nikjer ga braniti. — Škoda, bode djal, za ves trud s sejanjem pešk, grajenjem drevesnice, pletvijo, cepljenjem, presajanjem itd., ker ves ta trud je izročén v milost lovcem in slast divjačini! Naj se nam potem gospóda ne čudi, da sadjerejo zanemarjamo, pa milujemo še one krajcarje, ki jih dežela troši za sadjerejske šole!

Morebiti si bo pa kdo mislil, da zato pa lov strašno veliko nese, med tem ko kmet pičlo davka plačuje. Pričam lahko s številkami, da kmet plača primeroma z najemnikom lova od 80 do stokrat več davka, nego lovec, med tem, ko je on z orožjem v rokah, da na svojem posestvu svoje pridelke brani, imenovan in kaznovan kot hudodelnik — tat! — To so razmere, katerim se bi morda še divjaki čudili, pa v „omikani“ Evropi med „omikanimi“ národni to spoznanje še le cveté!

Če tako govorimo kmetje in naši zagovorniki, bodo morda ljubitelji lova si mislili, da se nam že davno sline cedé po masnej divjačini, ktero bi kmet tako naravnost uničil, ko bi le smel do nje. Nikakor ne, temuč kakor povsod, naj velja tudi tukaj srednja — zlata — pot! Vsakemu svoje! Kmet ne potrebuje več nego ima vsak še tako boren človek na svetu, on zahteva pravico, da sme braniti svoje imetje, posebej še njega nasade! V gozdih in pašnikih, kakor posebno planinah imej pravico in oblast lovec, na vrtih in poljih pa hoče biti neomejen gospodar — kmet!

Še nekaj naj opomnim v tehten prevdarek vsem, ki so nasprotni v tej važnej zadevi kmetu. Kmet s pridelovanjem in zarezanjem sadja ne dela toliko za se, nego veliko bolj za svoje naslednike in pa tudi za — državo. Kdor pozna sadjerejo, on ve, da tisti, ki se trudi z njo, ne bo užival še veliko sadja, on torej ne dela iz dobičkarije, temuč iz gole ljubezni do napredka. Kaj nam pomagajo še tako lepe besede o napredku, ako se kmetu še le celó pot ovira?

Marsikdo se utegne spodtikati nad temi trpkimi besedami, ktere mi je narekovala edino le ljubezen do našega kmeta in pa želja, teptani njegovej pravici nekoliko pomagati, če ne k veljavi, vsaj k spoznanju. Nikar naj si ne misli slavna gospóda, na katero apelujem s tem, da ima polno moč v rokah, tudi nasproti kmetu. Naj bode prepričana, da se ta čedalje bolj zaveda kakor dolžnostij, tako tudi pravic svojih, ktere bode terjal tako dolgo, dokler se mu ne ustreže. Ako se ob tej priliki ne bo napravil lovski zakon, tudi njemu pravičen, zagotavljam lahko, da ne bode imel trajnega obstanka. „Dom.“

Novičar.

Na Koroškem. Lokalno železnico bi radi dobili v Krško dolino mimo Strassburga in sv. Heme. — Preložila se bo cesta pri spodjem Jezeru, ker je zdaj prestrma. — V Svečah se je ustrelil fužinski delavec Šimen Pacher. — Pogorel je Adamič v Šmartnu pri Celovcu. Zadnje nedelje je pa spet gorelo v Voglah pri Šmartnu. — Nov most čez Dravo mislijo zidati v Beljaku. — Nova podružnica sv. Cirila in Metoda se je ustanovila v Rožaku.

Na Kranjskem. Izhajati je nehal časnik kranjskih Nemcev „Laibacher Wochenblatt“. Pravijo pa, da bodo drug list ustanovili in sploh nemško stranko na Kranjskem na novo poživili. Če jih ne bo navzlic raznim javnim in prikritim pomagačem zeblo? — Šolo za klekanje želijo ustanoviti v Preddvoru pri Kranju. — V tovarni na Jesenicah se je kolo razletelo in ubilo nekega čuvaja. — Pri Višnjigori je kamen ubil 22letnega delavca Škoka, ko so skale razstreljevali. — Notar Gruntar je prestavljen iz Logateca v Ribnico. — V Grobljah pri Mengšu se je pri streljanju možnar razletel in ubil fanta Janeza Zalokarja. — V Podzemlju je strela ubila nekega moža, ki je pred ploho bežal pod velik hrast. — Na Vrhniki mislijo napraviti tovarno za glasbene stroje. — Shod katoliškega društva v Novem mestu je bil sijajen. Nastopilo je več odličnih govornikov. Ljudstva je bilo mnogo. — Grižo imajo okoli Leskovca. Tudi vojaški konji so jo dobili, zato so topničarje prestavili v Reichenburg. — Meseca vinotoka se spet začne kmetijska šola na Grmu pri Novem mestu. Želeti bi bilo, ko bi tudi premožnejši koroški kmetje svoje sinove tje pošiljali. Tam se uči tudi krščanske nauk in imajo

učenci verske vaje, na Celovski kmetijski šoli pa tega ni. Prošnje za sprejem naj se pošljejo do 15. kimovca. — Nove posojilnice se bodo ustanovile v Radečah in v Kostanjevici.

Na Štajerskem. Sv. misijon so imeli v Kapelah pri Brežicah. — Blagoslovila se je prenovljena frančiškanska cerkev v Brežicah. — Sv. misijon so imeli v Žitalah. — Strela je užgala pri Salatniku v Sesterzah. Vse je zgorelo. — Davico imajo otroci okoli Ljutomera. — Južno-štajerska hranilnica ima že en milijon goldinarjev hranilnih vlog. — Sv. misijon bo v Vitanju od 1. do 20. kimovca. — Zlato mašo so obhajali č. g. župnik Rat. v Framu. — Požarna straža se snuje pri Veliki Nedelji.

Na Primorskem. V Skriljah pri Ajdovščini so našli trtno uš. — V Solkanu so dobili telegrafsko postajo. — Lastno tiskarno si bo priredila Goriška „Soča“. — Izlet Tržaškega Sokola v Plavje je bil prepovedan.

Po drugih deželah. Na pruski vojni ladiji „Baden“ se je bomba razletela in ubila 9 mornarjev, 18 jih pa ranila. — V Monakovem na Nemškem je zavolj nezdrave jedi umrlo 50 vojakov. — Na Dunaju bodo zidali dve veliki ruski cerkvi. — Trapisti iz Marije Zvezde v Bosni bodo naredili naselbino v Dalmaciji. Dva patra in pet bratov je že tja šlo. — Korintski prekop je bil slovesno odprt. — Huda nevihta je bila okoli Gradca ter napravila mnogo škode.

Družba sv. Mohorja.

Odboru je vsled poziva v lanskem oglasniku v presojo došlo blizu 40 raznih spisov, izmed katerih so prejeli darila ti-le:

I. Povesti: 1. „Pogreb na morju“, spisal Fridolin Kavčič v Celovcu; 2. „Kako se je Klančnik z železnico sprl in zopet sprijaznil“, spisal Janez Klemenčič na Rečiči; 3. „Zavrlova Anica“, spisal Batog.

II. Poučne razprave: 1. „Slovinci, govorimo čisto slovenščino!“, spisal Svetilko; 2. „Katekizem v slovenskih narodnih pregovorih“, spisal Ivan Štrukelj v Ljubljani; 3. „Mišji sovražniki“, spisal Fran Štupar v Ljubljani.

Častna izjava.

Na pastoralni konferenci v Kapli ob Dravi zbrani duhovni dekanije Borovlje obžalujejo napade v št. 54. in 59., v Beljaku izhajajoče „Deutsche Allgemeine Zeitung“ na gospoda Simona Čemerja, župnika na Žihpoljah, in javljajo, ker razmere dobro poznajo, vse za neresnično, kar se imenovanemu sobratu gledé njegove matere v navedenem časniku očita.

V Kapli na Dravi, dné 31. mal. srpana 1893. Mat. Ambrož, dekan. Jan. Schuster, župnik. Cvetko Isop, župnik. Anton Scherzer, župnik. Ant. Klemenčič, župnik. And. Einspieler, župnik. J. Müller, župnik. Fr. Stingl, provizor.

Prošnja.

Starejši duhovniki se gotovo še spominjajo ljubeznivega gospoda, uzornega duhovnika in zvestega rodoljuba, velečastitega gospoda Valentina Lesjaka, dekana gornje Rožne doline. Žalostno je, da je njegov grob še vedno brez dostojnega spomenika. Nekaj je sicer denarja pripravljene za ta namen, pa ne zadostuje. Odločil sem se torej, darove nabirati za njegov spomenik in prosim vse duhovne brate in druge rodoljube in stare znance pokojnega, ki so pripravljeni v ta namen kaj žrtovati, naj blagovolijo doneske na mene pošiljati. Izkazali se bodo v „Miru“.

V št. Jakobu v Rožu, sredi vel. srpana 1893. Andrej Aplen, župnik.

Vabilo.

Podružnica sv. Cirila in Metoda za Rožak in okolico napravi v nedeljo dné 20. avgusta 1893, ob 3. uri popoldne pri „Rutarju“ v Dolinčicah svoj prvi občni zbor s tem-le vspešnim govorom: 1. Pozdrav načelnikov. 2. Slavnostni govor. 3. Petje. 4. Poučni govor o gospodarstvu. 5. Petje. 6. Volitev stalnega odbora. 7. Vpisovanje udov. 8. Posamezni nasveti. 9. Domača zabava. — Prijazno so povabljeni vsi slovenski rodoljubi in zavedne Slovenke od blizu in daleč. Odbor.

Študent,

ne čez 14 let star, se vzame za mesečnih 12 gld. na hrano in stanovanje pri slovenskih ljudéh v Celovcu, Domgasse št. 10.

Loterijske srečke od 12. vel. srpana.

Gradec 80 8 54 37 78

Dunaj 61 50 46 36 75

Tržne cene v Celovcu.

Ime blaga	na birne		na hektolitru	
	gld.	kr.	gld.	kr.
pšenica	4	80	6	—
rž	3	80	4	80
ječmen	3	45	4	30
oves	2	60	3	25
hejda	5	40	6	80
turšica (sirk)	4	—	4	90
pšeno	7	—	8	75
fižol	—	—	—	—
repica (krompir)	—	90	1	35
deteljno seme	—	—	—	—
grah	—	—	—	—

Sladko seno je po 2 gld. 40 kr. do 2 gld. 80 kr., kislo 1 gld. 80 kr. do 2 gld. 50 kr., slama po 2 gld. — kr. meterski cent (100 kil). Frišen špeh je po 70 do 75 kr. kila, maslo in puter po 95 do 105 kr. — Pitane vole plačujejo mesarji po 30 do 33 gld. stari cent.

Dva študenta

se sprejmeta na hrano in stanovanje v neki družini, ktere gospodar tudi slovensko zna. Vpraša naj se v Löfflerjevi hiši. (Pfarrhofgasse hiš. št. 2. pri tléh.)

Garantirano pristen brinjevec

prodaja Anton de Gléria, trgovec v Logatecu, v zavojih po 3 litre za 4 gld. 50 kr. proti poštnemu povzetju. Na debelo se daje še boljši kup.

Kuharica,

ki pozna tudi kmetijsko gospodarstvo, išče službo. Rada bi prišla v kak farovž. Stanuje v Celovcu, Stauderplatz št. 1.

Oznanilo.

Bratovščina vednega češčenja presv. Rešnjega Telesa in priskrbovanja cerkvene oprave za revne cerkve bo letos zopet priredila razstavo cerkvene oprave v hiši katoliških rokodelskih pomočnikov v Celovcu. Slovesno odpretje bo dné 1. kimovca ob 11. uri popoldne, in traja razstava do 4. kimovca. Darovi za revne cerkve se s hvaležnostjo sprejemajo.

Hiša s kovačnico,

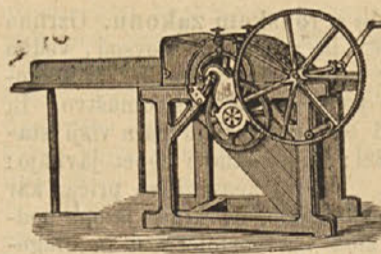
z vrtom, travnikom in njivami, vsega 1400 štirjaških seznjev zemljišča, je po ceni na prodaj v Železni Kapli, ker je lastnik že star in si želi pokoja. Nekaj kupnine lahko tudi na hiši ostane. Več pové Jurij Haderlap, hišni posestnik v Železni Kapli na Koroškem (Eisenkappel).

Kmetijski stroji.

Kdor potrebuje kak kmetijski stroj, naj se obrne naravnost na tovarno

Konrada Prosch-a,

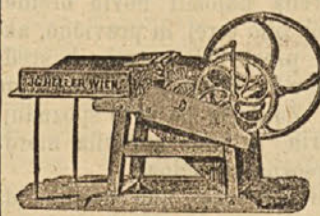
kolodvorska cesta v Celovcu,

Cenike pošilja zastoj.

kjer se dobijo naj-novejše mlatilnice, slamoreznice, gepeljni itd. Tudi se pohabljeni stroji v lastni delavnici popravljajo. Točna postrežba.

Vsi stroji za kmetijstvo vinarstvo in moštarstvo!

Mlatilnice, vitle, trieure čistilne mlince za žito rezalnice za krmo samodelujoče aparate proti peronosperli tlačilnice za vino tlačilnice za sadje mlince za sadje

predmete za kleti, sesalnico za vse namene, kakor v obče: vse stroje za kmetijstvo, vinarstvo in moštarstvo razpošilja v naj-novejših, najboljših konstrukcijah

IG. HELLER, DUNAJ

2/2 Praterstrasse Nr. 78.

Bogato ilustrirani katalogi v nemškem in slovenskem jeziku zastoj in poštino prosto.

Najkulantnejši pogoji. — Jamstvo. — Stroji se dajo na poskušnjo.

Cene so se znova znižale! Prekupovalcem znaten popust!

Natorna vina

rudeča in bela.

Tirolec, rudeč po 16 do 18 kr. sičlijanec, črn, (najboljše laško vino) po 20 kr., bela vina po 24 do 26 kr. liter. Za pristnost in trpežnost se jamči. Pošilja se v sodih.

Zaloga moke

iz I. Budimpeštanskega parnega mlina, vreče po 85 kil po izvornih cenah.

Priporočam tudi svoje drugo tržaško blago in žgane pijače po nizkih cenah.

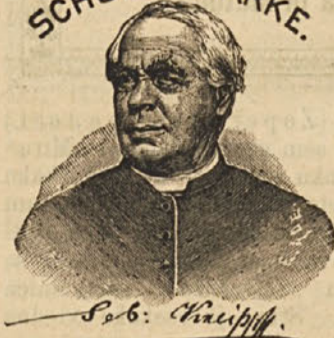
Kramarjem se daje še ceneje.

S spoštovanjem

Amand Prosen,

v Celovcu, kosarske ulice št. 24.

SCHUTZ - MARKE.

Kdor hoče uživati dobrote edino pristne, ne na pol sežgane in slabo okusne

Kneippove sladne kave,

naj kupuje le rudeče, štiri-voglate zavojce od Oelzovih bratov, ki nosijo kot varnostno marko sliko s ponvo. Mešana z

Ölzovo kavo,

ki je najboljša in najcenejša kavina primes, daje kavo, ki bobovo breztečno kavo aaleč prekosi, ki je zdrava, dober kup in tečna.

Bratje Ölz v Bregencu,

v Avstro-Ogerski državi edina od čistitega gospoda župnika Kneippa priporočena tovarna za sladno kavo.

Dobi se v vseh boljših prodajalnicah za tržaško blago.

Zdravila za živino.

Skušena redilna štupa za živino,

Rabi se skoro 40 let z najboljšim vspehom večinoma po hlevih, ako živinče ne more jesti, slabo prebavlja; zboljšuje mleko in nareja, da krave dajo več mleka.

Zametek z rabilnim navodom vred velja le 50 kr. 5 zamotkov z rabilnim navodom samo 2 gld.

Cvet za konje.

Najboljši mazilo za konje, pomaga pri pretegu žil, otekanju kolén, otrpenju v boku, v križu, otekanju nog, mehurjih na nogah itd.

Steklenica z rabilnim navodom vred stane le 1 gld., 5 steklenic samo 4 gld.

Ta zdravila za živino se dobijo v

Iekarna Trnkóczy-ja

v Ljubljani zraven rotovža

in se vsak dan s pošto razpošiljajo.

Red za točenje (Schank-Ordnung)

za županstva na Koroškem,

natisnjen v obeh deželnih jeziki (nemško-slovenski) in na željo nekterih občinskih zastopov založen, dobiva se (po 10 kr. iztis) v tiskarni družbe sv. Mohorja v Celovcu.

Za majerja ali oskrbnika

na kako večje posestvo bi rad prišel 32leten mož, samec, ki je dobro izurjen v kmetijstvu, vrtnarstvu in živinoreji, ter je že več let za majerja služil. Na ponudbe odgovarja Janez Gorjup v Grebinju (Griffen).